

Пасічник І. М.,
аспірант кафедри історії України,
Київський університет ім. Бориса Грінченка
(Україна, Київ), IvanNic@bigmir.net

НОВІТНІ РОСІЙСЬКІ ІСТОРИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДЕРЖАВНИЦЬКИХ ПОГЛЯДІВ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Розглянути сучасні російські історичні інтерпретації державницьких поглядів гетьмана Української Держави Павла Скоропадського. Автор визнає за мету – виявити та проаналізувати сучасні основні підходи російських істориків до зображення державницьких поглядів П. Скоропадського. Дослідник застосував такі методи історичного дослідження, як історико-порівняльний, історико-типологічний та історико-системний. Крім цього у зв'язку зі специфікою теми автор використав також методи інтерпретації історичного джерела, розроблені відомим вченим О. Лаппо-Данилевським. Автор показав основні тенденції, що простежуються в історичній науці Російської Федерації після 2012 р. у висвітленні Української революції 1917–1921 рр., Української Держави та гетьмана П. Скоропадського. Було встановлено, що після початку агресії Російською Федерацією історичні інтерпретації відносно П. Скоропадського зазнали деяких змін як з метою виправдання анексії Криму, так і показу безперспективності ідеї української державності.

Ключові слова: П. Скоропадський, історичні інтерпретації, Крим, Українська Держава, гетьман.

Проблематика Української революції 1917–1921 рр. завжди належала до найбільш суперечливих та заполітизованих тем в російській історичній науці. Однак у зв'язку з незаконною анексією Криму політична еліта Російської Федерації поставила завдання перед російськими науковцями історично обґрунтувати законність та справедливість всіх дій та рішень по захопленню території в Україні. У цьому російські історики звернулися до досвіду 1918 р., коли Українська Держава на чолі з Павлом Скоропадським вже робила заходи з приєднання тоді невизнаного ніким Криму до України. Втім, стверджуючи, що П. Скоропадський за ідейними орієнтаціями був близьким до Білого руху, а Україна як самостійна держава була нежиттєздатним утворенням, ці історики намагаються показати як безуспішність претензій сучасної України на Крим, так і взагалі абсурдність її існування. Проте прагнення до історичної правди змушує нас, вітчизняних дослідників, дати вагому відповідь цим інтерпретаціям колег із сусідньої держави.

Мета – виявити та проаналізувати сучасні основні підходи російських істориків до зображення ідейних орієнтацій гетьмана Української Держави Павла Скоропадського.

В дослідженні висвітлення постаті П. Скоропадського в російській історичній науці найбільше відзначилися такі відомі вітчизняні історики, як Я. Калакура [4] та Р. Пиріг [11]. Обидва вчені висвітлили основні підходи, якими керувалися історики з РФ у своїх оцінках гетьмана, та виявили присутність як певних стереотипів та штампів, успадкованих від радянських та російських емігрантських авторів, так і наявність деяких відступів від них. Зокрема, Я. Калакурою та Р. Пирогом були проаналізовані праці російських істориків Я. Бутакова [1], І. Митюринна [6], І. Михайлова [7], В. Федюка [16] та ін. Історичним інтерпретаціям окремих авторів дослідники навіть присвятили цілі статті [10]. Втім дослідження вітчизняних вчених не охоплюють період після 2012 р. А тому можна стверджувати, що новітні російські історичні інтерпретації ще не знайшли належного вивчення.

За останні роки серед російських науковців у висвітленні постаті П. Скоропадського та України

1918 р. найбільше успіхів досягнув петербурзький історик О. Пученков. В 2013 р. особливий резонанс в науковому середовищі викликала поява його монографії з проблематики політичних процесів в Україні та Криму в 1918–1919 рр. [13]. Через рік його докторську дисертацію, присвячену антибільшовицьким силам на півдні та південному заході Росії в 1917–1919 рр., також очікував значний ажіотаж. Таку зацікавленість до праць ученого можна пояснити не тільки цікавим викладом матеріалу на основі багатой джерельної бази, а і прямим зв'язком теми дослідження з сучасними подіями державницької ваги. Зокрема, вже у вступі до своєї дисертації петербурзький вчений вказує на україно-російський конфлікт 2014 р.: «Входження в склад Росії нових суб'єктів федерації – Криму та Севастополя, не визнаних як Україною, так і міжнародною спільнотою, змушує звернутися до досвіду співіснування в 1918 р. незалежних Криму, РСФСР і Української Держави» [12, с. 3].

Досліджуючи цей «досвід» та Білий рух півдня Росії, вчений безпосередньо характеризує і постать керівника Української Держави П. Скоропадського. У його баченні гетьман постає одним із лідерів антибільшовицького руху, який надавав моральну підтримку Білому руху. Його політичні погляди визначаються як монархічні та антисоціалістичні. Поряд із цим О. Пученков вважає, що П. Скоропадський не був самостійною політичною фігурою, а влада його базувалася не на фундаменті загальнонаціональної довіри, а на силі німецьких окупаційних військ. Історик доходить висновку, що гетьман розумів хиткість свого становища і робив безуспішні спроби знайти надійнішого союзника, ніж німці. Він вдавався до політичного лавірування між українськими самостійницькими та російськими монархічними групами та намагався зблизитися з керівництвом Добровольчої армії та Антантою. Втім жодна з цих сил не вірила гетьману, сприймаючи його перебування при владі як тимчасове, а його політичні погляди – як нещирі та кон'юнктурні. Спроба гетьмана створити свою армію так і ні до чого не привела – як із-за протидії, так із-за помилок в чисто військовому будівництві. Кінець–кінцем, на думку О. Пученкова, поразка Німеччини в Першій світовій війні, а також недооцінка гетьмана С. Петлюри та сили очолюваного ним самостійницького руху зумовили крах Гетьманату [12, с. 7–8].

З такими висновками російського історика ми погоджуємося лише частково. Те, що П. Скоропадський мав певні монархічні переконання та вдавався до політичних маневрів, у нас не викликає сумнівів. Проте вважати гетьмана несамостійною політичною фігурою на підставі його опору на іноземні військові сили абсолютно є неправильним. Безумовно, гетьман у багатьох своїх рішеннях змушений був рахуватися з німецьким фактором. Однак при цьому він намагався провадити і свою політичну лінію, спрямовану на побудову сильної Української Держави. Про це переконливо свідчать його кроки на зовнішньополітичній арені. Зокрема, досить відомим є те, що П. Скоропадський всупереч позиції Центральних держав робив заходи з прилучення Криму до Української Держави. Більше того, незважаючи на «німецький тиск», гетьманським урядом була оголошена «митна війна» Криму.

Втім О. Пученков занадто спрощено інтерпретує політику П. Скоропадського щодо Криму. Так, вчений

погоджується, що гетьман сприймав Крим як невід'ємну частину Української Держави та усвідомлював його важливе стратегічне значення. Відомо, що Скоропадський у спогадах зазначав, що Україна не може жити, не володіючи Кримом, оскільки це «якесь тіло без ніг» [15, с. 262]. Тому гетьман виступав за обов'язкову приналежність півострова Україні на правах чи то широкої автономії, чи то унітарної частини.

З метою тиску на кримську владу на чолі з С. Сулькевичем Українською Державою розпочалася митна війна проти Криму, яка завдала півострову великі економічні збитки. Більше того, виявилось, що «самостійний» Крим без завозу продовольства з материкової частини не може існувати. Але на відміну від багатьох сучасних українських дослідників – експертів із зовнішньої політики Української Держави, О. Пученков подає події так, що Україна, незважаючи на митну війну, так і не змогла отримати позитивного для себе результату у справі приєднання Кримського півострова. На довершення до всього, петербурзький науковець пише, зокрема, про прагнення гетьмана отримати Чорноморський флот: «Великодержавність України, спроби отримання Державою російського майна не підтверджувались ні військовою силою, ні економічними можливостями, ні політичною незалежністю» [13, с. 146]. Тобто російський історик зводить нанівець усі внутрішньополітичні та зовнішньополітичні успіхи Української Держави в 1918 р. Крім цього, О. Пученков шляхом інтерпретацій різних російських мемуаристів показує, що Українська Державна була нежиттєздатним утворенням. Він по-справжньому акцентує увагу на участі російського елемента в управлінні державою, тим самим ніби показуючи, що «Українською» ця держава була лише із-за існування там радикального українського самостійницького руху та відповідного бажання Німецької імперії.

В цілому саме шляхом цитувань з різних мемуарних праць історик показує читачам картину, в якій постать П. Скоропадського постає дещо однобокою, наближеною за ідейними орієнтаціями до діячів Білого руху. Цікаво, що в працях О. Пученкова за виключенням мемуарів П. Скоропадського, очільника Українського телеграфічного агентства Д. Донцова та міністра закордонних справ Української Держави Д. Дорошенка, нарративних джерел, де описувалися би події з точки зору самостійної України, досить важко знайти. Переважно вони мають російське походження, з тотальним представленням серед авторів більшовиків та діячів Білого руху – поборників ідеї самостійної України. Відповідно у читачів при перегляді досліджень О. Пученкова із-за подання практично однієї точки зору складається про Україну та П. Скоропадського далека від істини думка. Слабо представлені в працях О. Пученкова і дослідження українських науковців, яких він звинувачує в за політизованості [12, с. 11]. В цьому він підтверджує слова московського історика І. Михайлова, що після розпаду СРСР «історики на Україні так і не змогли здобути незалежності від політики» [8, с. 9]. В свою чергу така позиція московського та петербурзького істориків видається доволі дивною, оскільки в залежності від політичної ситуації можна звинуватити і їхні праці. Втім з усієї плеяди українських дослідників Гетьманату О. Пученков виділяє лише двох авторитетних істориків В. Солдатенка та Р. Пирога, вважаючи їх не заангажованими та не схильними до апології П. Скоропадського [12, с. 11].

Також О. Пученков окремо виділяє і роботу кримських дослідників А. і В. Зарубіних [3], де описується історія Криму в період громадянської війни. Проте, на нашу думку, історичні праці братів Зарубіних важко зарахувати до об'єктивних. Між іншим, нині Г. Зарубін є заступником голови Державного комітету з охорони культурної спадщини самопроголошеного утворення «Республіка Крим».

Тенденції до заполітизованості та упередженості у висвітленні постаті П. Скоропадського спостерігаються не тільки в працях О. Пученкова, а й в різних рецензіях на його останні монографії. В. Калиновський у своїй рецензії писав про драму царського генерала, який розривався перед вибором між Німеччиною та Росією, Мазепою та Хмельницьким. Він погоджувався, що вісім місяців правління П. Скоропадського виявились недостатніми для створення міцної держави. Але при цьому зауважував, що, коли при відборі на службу в органи державної влади головним критерієм служить не професіоналізм, а зовнішність і володіння українською мовою, то чогось ще такого варто було очікувати [5, с. 282]. Втім останнє твердження В. Калиновського є цілком упередженим. Так, при розгляді кандидатур на вакантні посади П. Скоропадський розглядав в першу чергу фахові здібності та людські якості особи, а при цьому знання української мови часто відступало на задній план. За це його часто критикували політичні опоненти, зокрема українські соціалісти, заявляючи, що гетьманський уряд є неукраїнським, а російським та ін. Відомий історик О. Реєнт так писав про очільника Української Держави: «Для користі справи гетьман, попри суто людські симпатії до окремих посадовців, рішуче вимагав їх ротації, коли з'являлися постаті державного масштабу, здатні стратегічно мислити, оперативно приймати рішення й домагатися їх виконання в той короткий проміжок часу, який був відведений Гетьманату» [14, с. 118].

Упередженістю вирізняється і рецензія істориків А. Ганіна та В. Михайлова. В ній П. Скоропадський подається німецькою маріонеткою, яка намагалася політично лавірувати між німцями, місцевими націоналістами та російськими патріотами. При цьому дослідники не змогли оминати заполітизованості: «Можна додати, що розділовий сполучник «і» (Україна і Крим), поставлений автором в заголовок книги, не лише відобразив історичні реалії досліджуваної епохи, але й виявився надактуальним, а головне – справедливим» [2].

Спільним для праць О. Пученкова та рецензій до них є і наявність штампів щодо тодішнього українського національного руху. Дослідники зображують діячів українських партій або націоналістами–русофобами або шовіністами [13, с. 86]. Така позиція, на нашу думку, є неправильною. Оскільки відомо, що українські соціалісти (УСДРП, УПСР, УПСФ), які були провідною політичною силою в Україні, досить тривалий час не полишали федеративних ідей та часто йшли на поступки російським лівим партіям. Мало того, ще в 1917 р. лідери українських соціалістів активно виступали проти самостійницьких ідей М. Міхновського та звинувачували його у шовінізмі. Проголошення незалежності Української Народної Республіки 22 січня 1918 р. було з багатьох причин вимушеним і відбувалося на фоні більшовицького наступу на Київ. Окрім цього, у викладі О. Пученкова та його колег помітна і своєрідна демонізація С. Петлюри, що

була успадкована від мемуаристів Білого руху. На думку О. Пученкова, недооцінка П. Скоропадським С. Петлюри та очолюваного ним руху кінєць–кінцем призвела до краху гетьманського режиму [13, с. 8].

Втім ми вважаємо, що петербурзький вчений занадто спрощено підходить до цього. Б. Стелецький, начальник Штабу гетьмана, на якого у своїх працях посиляється О. Пученков, у своїх спогадах згадує про серйозні розбіжності з П. Скоропадським у поглядах на С. Петлюру та «соціалістично–націоналістичний» рух [19, арк. 125]. Він виступав за більш жорсткішу політику щодо українських лівих та був проти звільнення з–під арешту С. Петлюри. І ніби саме за протидії останньому Б. Стелецький 24 жовтня 1918 р. був змушений піти зі своєї посади [10, с. 103]. Проте відомим фактом є те, що С. Петлюра приєднався до організації антигетьманського повстання вже на завершальній фазі його організації. Воно відбулося би і без звільнення С. Петлюри.

Загалом ідейна спрямованість публікацій О. Пученкова та його колег цілком збігається з існуючими нині в Російській Федерації тенденціями в історичній науці щодо висвітлення Української Держави та постаті П. Скоропадського. І головні з них: 1) розгляд подій в Українській Державі лише через призму громадянської війни на всьому постімперському просторі; 2) схильність до зображення П. Скоропадського або як діяча Білого руху або як проницького російського генерала, що ставши гетьманом, прагнув почати з Києва відродження Великої Росії; 3) ігнорування «українського фактору» чи зменшування його ролі на події та процеси, що мали місце в Криму, Кубані, на Дону тощо; 4) намагання показати безуспішність спроб (та необґрунтованість претензій) П. Скоропадського стосовно прилучення Криму, Кубані та інших регіонів; 5) показ матеріальної допомоги, яку надавала Українська Держава Добровольчій армії, як природний процес отримання Росією свого ж майна; 6) опис Української Держави як нежиттєздатного утворення, цілком залежного від Центральних держав.

Цікаво, що останнє відбувається не тільки шляхом появи нових історичних праць, а й шляхом перевидання старих. Ще Р. Пиріг [11, с. 26], говорячи про безперспективність ідеї української державності в роботах російських авторів, звернув увагу на перевидання праці українського діаспорного дослідника О. Фецишина, в якій на основі німецьких та австро–угорських джерел досліджувались нерівноправні взаємини окупантів та української влади. Втім при перевиданні та при перекладі ця англомовна праця зазнала деяких змін. Назва, яка при перекладі звучить як «Німецький рух на схід та Українська революція», була змінена на «Украинская революция, 1917–1918», а сам автор з О. Фецишина став О. Федюшиним [18]. Дивно і те, що поява цієї праці збіглася із датою смерті вченого в 2007 році. Втім, якщо перша назва цього перевидання все ще була більш–менш коректною, то цього не можна сказати про друге видання. В 2014 р. з'явилася вже «Несостоявшаяся Украинская Держава. Планы германского генерального штаба по аннексии Юга России 1917–1918» [17]. З одного боку, така нова назва праці О. Фецишина вже містить підстави для вагомій критики з боку українського суспільства та науковців. З іншого, на фоні російської агресії такі спроби підкреслити безперспективність існування Української Держави можуть у нас не викликати подиву. Тим більше,

що в праці О. Фецишина йдеться, крім усього іншого, і про Крим С. Сулькевича та намагання П. Скоропадського приєднати його та про залежність цих намірів від рішення верхів Німецької імперії.

Отже, на нашу думку, анексія Криму та військова агресія РФ на Донбасі сильно вплинули на висвітлення російськими істориками минулого України. Найбільше це позначилось на відображенні подій Української революції 1917–1921 рр. та її дійових осіб, таких як П. Скоропадський. Російські дослідники вбачають історичні паралелі між сьогодинішнім самопроголошеним утворенням «Республіка Крим» та Кримом 1918 р. Розглядаючи намагання П. Скоропадського приєднати півострів та доводячи їх безперспективність, вчені РФ такі, як О. Пученков, ніби показують сучасній українській владі ніби в неї також нічого не вийде. При цьому, показуючи свою «історичну правду», російські дослідники вдаються до тенденційного підбору джерел, нав'язування штампів, маніпуляцій історичними фактами тощо.

Список використаних джерел

1. Бутаков Я. Белое движение на Юге России: Концепция и практика государственного строительства (конец 1917 – начало 1920 гг.) / Я. Бутаков. – М.: Изд–во Российского университета дружбы народов, 2000. – 190 с.
2. Ганин А. Драма Украины и Крыма / А. Ганин, В. Михайлов // Родина. – 2014. – №5. – С.136.
3. Зарубин А. Г. Без победителей. Из истории гражданской войны в Крыму / А. Г. Зарубин, В. Г. Зарубин. – Симферополь: Таврия, 1997. – 350 с.
4. Калакура Я. С. Нові підходи до висвітлення Гетьманату Павла Скоропадського в сучасній українській та зарубіжній історіографії / Я. С. Калакура // Архіви України. – 2011. – №2–3. – С.262–274.
5. Калиновский В. Рецензия на книгу А. С. Пученкова «Украина и Крым в 1918 – начале 1919 года. Очерки политической истории» / В. Калиновский // Новейшая история России. – 2015. – №2. – С.281–282.
6. Митюрин И. Гражданская война: белые и красные / И. Митюрин. – М. – СПб.: Полигон, 2004. – 288 с.
7. Михайлов И. Малоизвестные страницы деятельности гетмана П. П. Скоропадского / И. Михайлов // Гражданская война в России: события, мнения, оценки. – М., 2002.
8. Михайлов И. В. «Украинская революция» или революция на Украине? / И. В. Михайлов // Вестник МГИМО. – 2010. – №7. – С.1–11.
9. Пасічник І. М. Суспільно–політичні погляди П. Скоропадського в баченні відомих військових діячів УНР та Гетьманату / І. М. Пасічник // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. – 2015. – Вип.2. – Ч.3. – С.99–105.
10. Пиріг Р. Я. «Білий кентавр українського козацтва»: До проблеми міфологізації образу гетьмана Павла Скоропадського // Український історичний журнал. – 2010. – №6. – С.136–143.
11. Пиріг Р. Я. Українська гетьманська держава 1918 р. Історичні нариси / Р. Я. Пиріг. – К.: Інститут історії України, 2011. – 336 с.
12. Пученков А. С. Антибольшевистское движение на Юге на Юго–Западе России (ноябрь 1917 – январь 1919 гг.): идеология, политика, основы режима власти: Автореф. дис. ...док. ист. наук: 07.00.02 / А. С. Пученков. – Санкт–Петербург, 2014. – 41 с.
13. Пученков А. С. Украина и Крым в 1918 – начале 1919 года. Очерки политической истории / А. С. Пученков. – СПб.: Нестор–история, 2013. – 352 с.
14. Ресент О. Павло Скоропадський / О. Ресент. – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 2003. – 320 с.
15. Скоропадський П. Спогади. Кінєць 1917 – грудень 1918 р. / П. Скоропадський. – Київ, Філадельфія, 1995. – 493 с.
16. Федюк В. Україна в 1918 г.: Гетман Скоропадський / В. Федюк. – Ярославль, 1993. – 79 с.
17. Федюшин О. Несостоявшаяся Украинская Держава. Планы германского Генерального штаба по аннексии Юга России. 1917–1918 года / О. Федюшин. – М.: Центрполиграф, 2014. – 336 с.

18. Федюшин О. Украинская революция. 1917–1918 / О. Федюшин / Перевод с англ. Л. А. Игоревского. – М.: Центрполиграф, 2007. – 334 с.

19. Центральний державний архів вищих органів влади і управління. – Ф.4547. – Оп.1. – Спр.1.

References

1. Butakov Ya. Beloe dvizhenie na Yuge Rossii: Kontsepsiya i praktika gosudarstvennogo stroitelstva (konets 1917 – nachalo 1920 gg.) / Ya. Butakov. – М.: Izd-vo Rossiyskogo universiteta druzhby narodov, 2000. – 190 s.

2. Ganin A. Drama Ukrainy i Kryma / A. Ganin, V. Mihaylov // Rodina. – 2014. – №5. – S.136.

3. Zarubin A. G. Bez pobediteley. Iz istorii grazhdanskoj vojny v Krymu / A. G. Zarubin, V. G. Zarubin. – Simferopol: Tavriya, 1997. – 350 s.

4. Kalakura Ya. S. Novi pidkhydy do vysvitleniya Het'manatu Pavla Skoropads'koho v suchasnyy ukraïns'kyj ta zarubizhnyy istoriohrafyji / Ya. S. Kalakura // Arkhivnyy Ukrainy. – 2011. – №2–3. – S.262–274.

5. Kalinovsky V. Retsenziya na knigu A. S. Puchenkova «Ukraina i Krym v 1918 – nachale 1919 goda. Ocherki politicheskoy istorii» / V. Kalinovskiy // Noveyshaya istoriya Rossii. – 2015. – №2. – S.281–282.

6. Mityurin I. Grazhdanskaya vojna: belye i krasnye / I. Mityurin. – М. – SPb.: Poligon, 2004. – 288 s.

7. Mihaylov I. Maloizvestnye stranitsy deyatelnosti getmana P. P. Skoropadskogo / I. Mihaylov // Grazhdanskaya vojna v Rossii: sobytiya, mneniya, otsenki. – М., 2002.

8. Mihaylov I. V. «Ukrainskaya revolyutsiya» ili revolyutsiya na Ukraine? / I. V. Mihaylov // Vestnik MGIMO. – 2010. – №7. – S.1–11.

9. Pasichnyk I. M. Suspil'no-politychni pohlyady P. Skoropads'koho v bachenni vidomykh viys'kovykh diyachiv UNR ta Het'manatu / I. M. Pasichnyk // Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. – 2015. – Vyp.2. – Ch.3. – S.99–105.

10. Pyrih R. Ya. «Bilyy kentavr ukraïns'koho kozatstva»: Do problemy mifologizatsiyi obrazu het'mana Pavla Skoropads'koho // Ukraïns'kyi istorychny zhurnal. – 2010. – №6. – S.136–143.

11. Pyrih R. Ya. Ukraïns'ka het'mans'ka derzhava 1918 r. Istorychni narysy / R. Ya. Pyrih. – К.: Instytut istoriyi Ukrainy, 2011. – 336 s.

12. Puchenkov A. S. Antibolshevistskoe dvizhenie na Yuge na Yugo-Zapade Rossii (noyabr 1917 – yanvar 1919 gg.): ideologiya, politika, osnovy rezhima vlasti: Avtoref. dis. ...dok. ist. nauk: 07.00.02 / A. S. Puchenkov. – Sankt-Peterburg, 2014. – 41 s.

13. Puchenkov A. S. Ukraina i Krym v 1918 – nachale 1919 goda. Ocherki politicheskoy istorii / A. S. Puchenkov. – SPb.: Nestor-istoriya, 2013. – 352 s.

14. Reynt O. Pavlo Skoropads'kyy / O. Reynt. – К.: Vydavnychy dim «Al'ternatyv», 2003. – 320 s.

15. Skoropads'kyy P. Spohady. Kinets' 1917 – hruden' 1918 r. / P. Skoropads'kyy. – Kyiv, Filadelfiya, 1995. – 493 s.

16. Fedyuk V. Ukraina v 1918 g.: Getman Skoropadskiy / V. Fedyuk. – Yaroslavl, 1993. – 79 s.

17. Fedyushin O. Nesostoyavshayasya Ukrainskaya Derzhava. Plany germanskogo Generalnogo shtaba po anneksii Yuga Rossii. 1917–1918 goda / O. Fedyushin. – М.: Tsentrpoligraf, 2014. – 336 s.

18. Fedyushin O. Ukrainskaya revolyutsiya. 1917–1918 / O. Fedyushin / Perевod s angl. L. A. Igorevskogo. – М.: Tsentrpoligraf, 2007. – 334 s.

19. Tsentral'nyy derzhavnyy arkhiv vyshchyykh orhaniv vlady i upravlinnya. – F.4547. – Op.1. – Spr.1.

Pasichnyk I. M., postgraduate student of the Department of History of Ukraine, Borys Grinchenko Kyiv University (Ukraine, Kyiv), IvanNic@bigmir.net

The latest Russian historical interpretations of the state views of Pavlo Skoropadsky

The state views of Hetman of the Ukrainian State of Pavlo Skoropadsky in modern Russian historical interpretations were considered in the article. The aim of research – to educe and analyze the basic approaches of modern Russian historians to imaging the state views of P. Skoropadsky. Such methods of historical research as historical-comparative, historical-typological and historical-system were used in it. In addition, in connection with the specifics of the topic, the author used methods of interpretation of historical source, which was developed by the famous scientist O. Lappo-Danilevsky. The author showed basic tendencies, that are observed in

historical science of Russia after 2012 in illumination of Ukrainian revolution 1917–1921, Ukrainian State and Hetman P. Skoropadsky. It was found that after the aggression of the Russian Federation against Ukraine historical interpretations relatively P. Skoropadsky undergone some changes in order to justify the annexation of Crimea and show the futility of the idea of Ukrainian statehood.

Keywords: P. Skoropadsky, historical interpretations, the Crimea, the Ukrainian State, Hetman.

Пасечник И. Н., аспирант кафедры истории Украины, Киевский университет им. Бориса Гринченко (Украина, Киев), IvanNic@bigmir.net

Новейшие российские исторические интерпретации государственных взглядов Павла Скоропадского

Рассмотрены новейшие российские исторические интерпретации государственных взглядов гетмана Украинской Державы Павла Скоропадского. Автор поставил цель – выявить и проанализировать основные современные подходы российских историков к изображению государственных взглядов П. Скоропадского. Автор использовал такие методы исторического исследования как историко-сравнительный, историко-типологический и историко-системный. Кроме этого в связи со спецификой темы автор руководствовался также методами интерпретации исторического источника, разработанными известным ученым О. Лappo-Данилевским. Автор показал основные тенденции, которые наблюдаются в исторической науке Российской Федерации после 2012 г. в освещении Украинской революции 1917–1921 гг., Украинской Державы и гетмана П. Скоропадского. Было установлено, что после начала агрессии Российской Федерации исторические интерпретации в отношении П. Скоропадского претерпели некоторые изменения как с целью оправдания аннексии Крыма, так и показа бесперспективности идеи украинской государственности.

Ключевые слова: П. Скоропадский, исторические интерпретации, Крым, Украинская Держава, гетман.

* * *

УДК (94+28)(477)(051)

Кузнец Т. В., доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини (Україна, Умань), igorkryvosheia@gmail.com

ІСТОРІЯ В ЖУРНАЛІ «ТРУДЫ КИЕВСКОЙ ДУХОВНОЙ АКАДЕМИИ»: ТЕМАТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПУБЛІКАЦІЙ

Розглядається журнал Київської духовної академії, який виходив з 1860 до 1917 року, і який є надзвичайно інформативним та цінним історичним джерелом. Дванадцять номерів щорічних комплексів містять величезну кількість публікацій з церковної історії та археології, загальної та російської історії. За формою це кандидатські, магістерські, докторські дисертації вихованців та випускників Академії, роботи студентів на здобуття різних премій, історичні нариси та наукові статті професорів Академії, промови з нагоди урочистих подій, історико-біографічні дослідження, некрологи, критико-бібліографічні огляди, які містять відомості про історичне минуле народу. Тематична спрямованість цих різних за формою публікацій була підпорядкована основній меті та програмі журналу.

Показано, що тематика публікацій історичного змісту була дуже різноманітною. Це були дослідження історії слов'ян та інших сусідніх народів, історико-генеалогічні розробки, історико-біографічні нариси тощо. З історичних періодів, найбільше увагу академічної професури привертала давньоруський, і, зокрема, запровадження християнства на Русі, 900-річчя чого урочисто відзначалося в Києві у 1888 році. Період московської-російської державності найбільше висвітлювався у зв'язку з двома ювілейними подіями – 100-річчям Вітчизняної війни 1812 року та 300-річчям царювання династії Романових (у 1913 р.).

Зазначається, що «український елемент» зосереджувався переважно у культурологічних та історичних аспектах. Мається на увазі висвітлення історії Києва, яке включало історико-топографічні нариси про найвідоміші місцевості та споруди. А окремим напрямом дослідження української історії було вивчення київських старожитностей, церковних архітектурних пам'яток, їх оздоблення та святинь, що в них зберігалися. У статті наведені назви кількох десятків історичних нарисів про київські храми, які містять багато цінної інформації з історії Києва загалом.

Зроблено висновок про те, що таке потужне джерело інформації як журнал Київської духовної академії потребує неупередженого комплексного вивчення, що сприятиме поповненню докереальної бази історії України.

Ключові слова: Київська духовна академія, академічний журнал, історичне джерело, церковна архітектура, церковна преса, «Труды Киевской Духовной Академии», духовна освіта.